

Project Zeeuws Behout

Restauratieverslag van een houten wanmolen , vroeg 20^e eeuw, Uit het fruitteeltmuseum te Kapelle.

De wanmolen (afb.1 en 2) is een typisch stuk landbouwgereedschap wat vroeger op veel boerderijen in Zeeland te vinden was. Een dergelijk apparaat dient om kaf van koren te scheiden. Door met de hand aan de handel te draaien wordt de ventilator op gang gebracht en ontstaat een vrij sterke luchtstroom. Het lichte kaf wordt weggeblazen en de zwaardere graankorrels vallen in de bak, waarna ze eenvoudig opgeschept kunnen worden en in zakken gedaan.

Voor de algemene beschrijving verwijs ik naar het rapport van Inske Immink.

Nadat we de wanmolen gedemonteerd hadden kon de constructie van het raderwerk bekeken en gefotografeerd worden. (afb 3 t.m. 6)

De houten tandwielen hebben een ijzeren as welke draait in een houten lager. Deze lagers zijn gemonteerd in een rechthoekig uitgekapt gat en met kleine spijkertjes vastgezet. Naar de lagers toe is in het houtwerk een schuin naar beneden lopen gat geboord, om olie te kunnen geven. De gaatjes zijn tegen stof en vuil afgedekt met een verdraaibaar ijzeren plaatje . (afb.6)

Dit gedeelte was buitengewoon vuil en werd zo goed mogelijk schoongemaakt.

De slofpoten waren in een slechte conditie a.g.v. houtrot. Aan de onderkant freesden we een gedeelte weg en lijmden er nieuw vurenhout op, wat na droging van de lijm kon worden bijgewerkt en op kleur gebracht. (afb. 7)

Als lijm werd Bison-2-componentenlijm gebruikt op polyurethaanbasis.

De beide draagarmen aan de achterzijde werden door nieuwe, olmenhouten exemplaren vervangen. (afb.15)

Verder hebben we alle losse onderdelen waar nodig vastgezet en indien nodig vernieuwd.

In tegenstelling tot het advies in het rapport hebben we de schudbak geheel gerestaureerd. Deze was in een buitengewoon slechte staat. Omdat museumbezoekers aan de wanmolen kunnen draaien, en de schudbak telkens heen en weer beweegt, gaat de conditie vanzelfsprekend steeds verder achteruit.

Dit betekent dat alle vermolmde spinhout is weg gehaald en vervangen door nieuwe opgelijmde vurenhouten stroken. Het kernhout is gehandhaafd, evenals de naad in het midden. De schudbak is dus nu weer gaaf. (afb.8 t.m. 13)

Volgens mededeling van een nu tachtigjarige inwoner van Zuid Beveland die vroeger veel met wanmolens heeft gewerkt, werd de schudbak opgehangen aan leren riempjes die in hoogte verstelbaar waren. Wij hebben dergelijke riempjes laten maken en het blijkt dat ze zonder bezwaar vastgesnoerd kunnen worden in de hardhouten draagvorken, door de breedte van het leer verschuiven ze niet. (afb.14)

De conditie van de wanmolen is nu weer zo goed, dat het mogelijk is hem te demonstreren.

Alle vernieuwde onderdelen werden met waterbeits op kleur gebracht (geelachtig oranje en verdund bruinzwart) . Om het uitgebeten effect , wat zo kenmerkend is voor oud, afgeleefd vurenhout te bereiken werd aan de beits een beetje krijt en/of bentoniet toegevoegd.

Koudekerke, 1 augustus 2007

Riaan Rijken www.acrijken.nl

afb.1 de wanmolen voor restauratie

afb.2

afb 3

afb. 4

afb.5

afb.6

afb.7

afb.8

afb.9

afb. 10

afb. 11

afb. 12

afb. 13

afb. 14

afb. 15. De wanmolen na restauratie